

Wikipedian periaatteet, säännöt ja toiminta

Joonas Lyytinen
joonas.lyytinen@ri.fi

Wikipedian käytännöt

- Keskeisiä Wikipedian pelisääntöjä kutsutaan käytännöiksi
- Perusperiaatteet:
 - Neutraali näkökulma
 - Vapaa muokattavuus
 - Konsensushakuinen päätöksentekoprosessi
 - "Copyleft" eli GFDL-lisensointi

Neutraali näkökulma - NPOV

- *”Artikkelit eivät ota kantaa siihen mikä näkökulma tai mielipide on oikea, vaan esittävät kaikki merkittävät näkemykset reilusti ja tasapuolisesti.”*
- Wikipedia pyrkii kuvaamaan erimielisyyksiä niihin osallistumisen sijaan
- Kuitenkin: Jos näkemys on hyvin pienen vähemmistön näkemys, se ei kuulu Wikipediaan

Neutraali näkökulma – NPOV

- ”Kerro kuka tekee”

- Ei:

”Wikipedia on maailman paras tietosanakirja”

- Eikä myöskään:

”Monien mielestä Wikipedia on maailman paras tietosanakirja”

- Vaan:

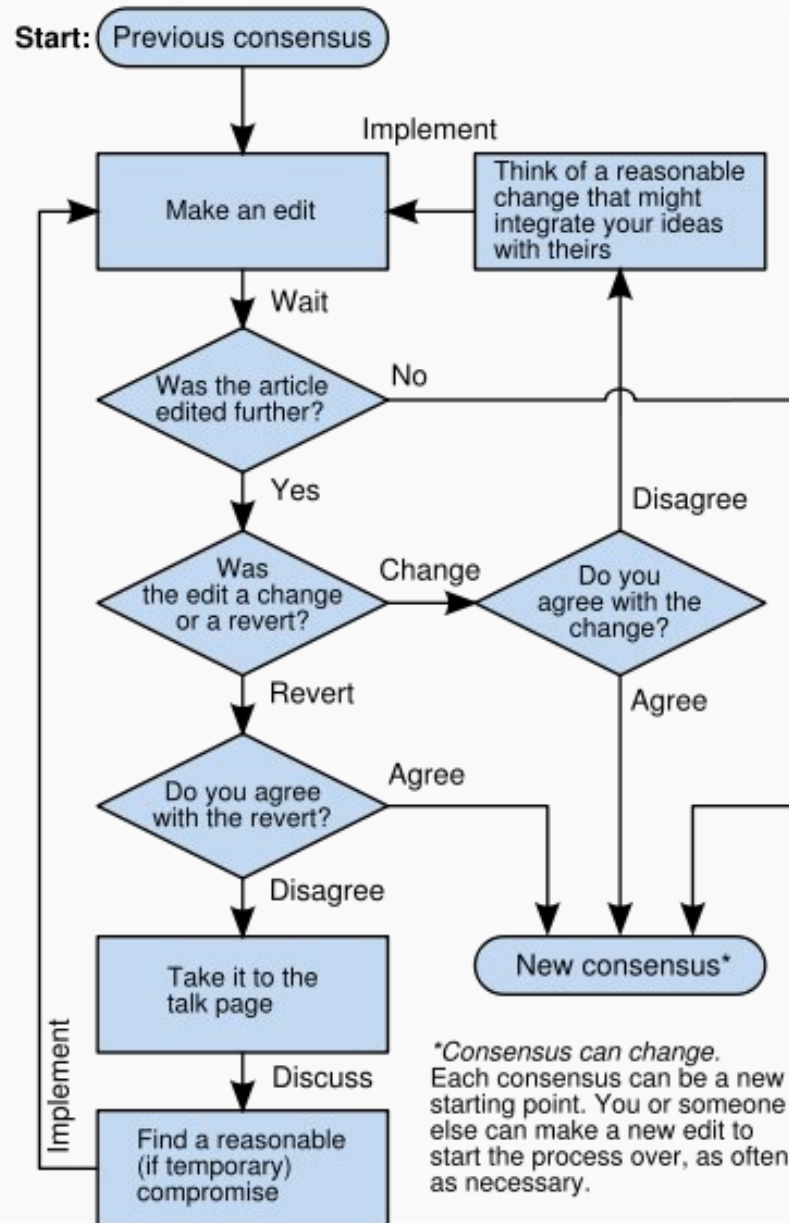
”Denis Diderot'n mielestä Wikipedia on maailman paras tietosanakirja”

Muokkaa sivuja rohkeasti

- Kaikki voivat muokata sivuja
- ”So fix it” -asenne
- Kukaan ei omista artikkeleita
 - Alkuperäisen kirjoittajan tunteita ei tule ottaa huomioon
 - Muokkaa armottomasti ja varaudu siihen, että myös sinun tekstejäsi muokataan yhtä armottomasti

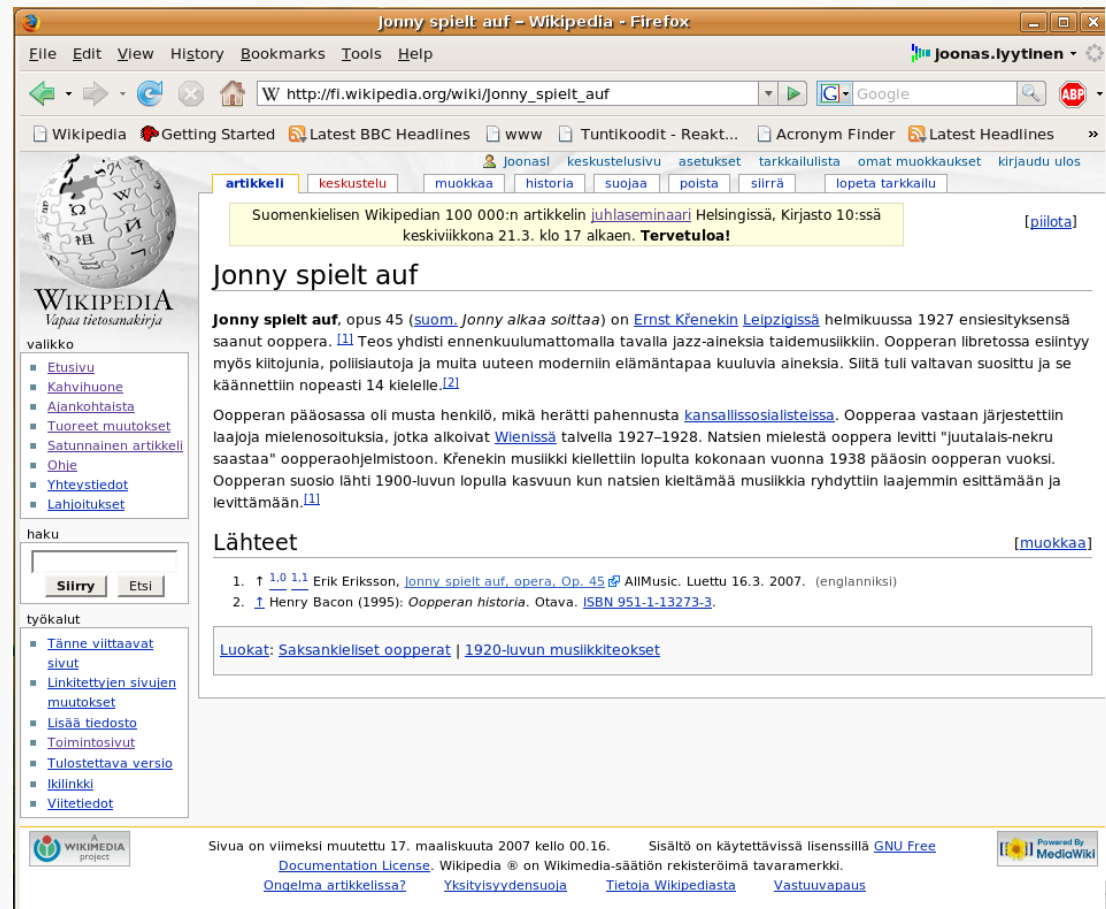
Laadunvarmistus: tarkistettavuus, lähteet ja uusi tutkimus

- ”Artikkelit saavat sisältää vain tietoja, jotka on julkaistu luotettavassa lähteessä.”
- Tarkastettavuuden vuoksi lähteet tulee merkitä artikkeleihin
 - Yksityishenkilöiden verkkosivut, blogit ja omakustanteet eivät yleensä ole soveltuvia lähteitä

Laadunvarmistus: tarkistettavuus, lähteet ja uusi tutkimus

- Wikipedia ei ole paikka julkaista uusia teorioita, termejä tai tutkimuksia
- Wikipedia on toissijainen tiedon lähde

The screenshot shows a Firefox browser window displaying the Finnish Wikipedia article for "Jonny spielt auf". The browser's address bar shows the URL "http://fi.wikipedia.org/wiki/Jonny_spielt_auf". The page content includes a navigation menu with options like "artikkeli", "keskustelu", "muokkaa", "historia", "suoja", "poista", "siirrä", and "lopetä tarkkailu". A yellow banner at the top of the article area reads: "Suomenkielisen Wikipedian 100 000:n artikkelin juhlaseminaari Helsingissä, Kirjasto 10:ssä keskiviikkona 21.3. klo 17 alkaen. Tervetuloa!". The article title is "Jonny spielt auf". The main text begins with: "Jonny spielt auf, opus 45 (suom. *Jonny aikaa soittaa*) on Ernst Křenekin Leipzigissä helmikuussa 1927 ensiesityksensä saanut ooppera. Teos yhdisti ennenkuulumattomalla tavalla jazz-aineisia taidemusiikkilain. Oopperan libretossa esiintyy myös kiitojuna, poliisiautoja ja muita uuteen moderniin elämäntapaa kuuluvia aineksia. Siitä tuli valtavan suosittu ja se käännettiin nopeasti 14 kielelle." The text continues: "Oopperan pääosassa oli musta henkilö, mikä herätti pahennusta kansallissosialisteissa. Oopperaa vastaan järjestettiin laajoja mielenosoituksia, jotka alkoivat Wienissä talvella 1927–1928. Natsien mielestä ooppera levitti "juutalais-nekru saastaa" oopperaohjelmistoon. Křenekin musiikki kiellettiin lopulta kokonaan vuonna 1938 pääosin oopperan vuoksi. Oopperan suosio lähti 1900-luvun lopulla kasvuun kun natsien kieltämä musiikkia ryhdyttiin laajemmin esittämään ja levittämään." The "Lähteet" (References) section lists two sources: 1. Erik Eriksson, "Jonny spielt auf, opera, Op. 45" AllMusic. Luettu 16.3. 2007. (englanniksi) 2. Henry Bacon (1995): *Oopperan historia*. Otava. ISBN 951-1-13273-3. Below the references is a search box with the text "Luokat: Saksankieliset oopperat | 1920-luvun musiikkiteokset". At the bottom of the page, there is a footer with the Wikimedia logo, the text "Sivua on viimeksi muutettu 17. maaliskuuta 2007 kello 00.16. Sisältö on käytettävissä lisenssillä GNU Free Documentation License. Wikipedia © on Wikimedia-säätiön rekisteröimä tavaramerkki." and a "Powered By MediaWiki" logo.

Vandalismi ja sen torjunta

- Vandalismi:
 - yleistä sotkemista
 - tahallista virheellisen tiedon lisäämistä
 - muuta sääntöjen rikkomista
- Aktiiviset wikipedistit tarkkailevat jatkuvasti tehtyjä muokkauksia
 - selkeä sotkeminen palautetaan yleensä hyvin nopeasti
- Tarvittaessa sivuja voidaan tilapäisesti suojata tai vandalisoijaa estää muokkaamasta (ylläpitäjät)

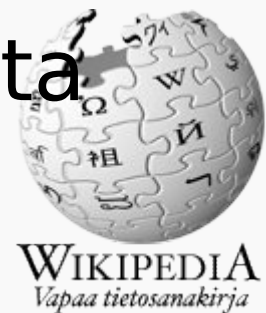
Poistokäytäntö

- Vapaa ei tarkoita ”mitä hyvänsä”
- Wikipedia-artikkelin aiheen tulee olla ”tunnettu, kuuluisa tai tärkeä”
- Merkittävyydestä ei sitovia sääntöjä
- Epäselvissä tilanteissa yhteisö ratkaisee asian äänestämällä
- Esimerkkejä ei-merkittävistä aiheista:
 - Pienet yritykset
 - Blogit ja Internet-keskustelualueet
 - ”Kellaribändit”
 - Puulaakisarjojen urheilujoukkueet

Wikipedian organisaatio

- Rekisteröityneistä käyttäjistä valitaan äänestyksellä *ylläpitäjiä*
- Ylläpitäjät voivat:
 - Estää IP-osoitteita tai käyttäjiä muokkaamasta tilapäisesti tai pysyvästi
 - Suojata sivuja muokkauksilta
 - Poistaa sivuja kokonaan
- Ylläpitäjät *eivät* päättää artikkelien sisällöstä tai neutraalista näkökulmasta
- Ylläpitäjiä tällä hetkellä noin 40

Kiitos!

